

чуо да се припрема 29. мај 1903. године, Никола Пашић је одмах отишао у неку бању у Швајцарској...

Ко би требало 29. маја да отпутује у Швајцарску?

- Не 29. маја, он је раније отишао. Отприлике, негде овако као ја!

Трагајући за политичком позадином и сазнањима о плану за убиство премијера Србије Зорана Ђинђића, које се догодило мање од месец дана након вођења разговора са Шешељем, ни полиција ни политичари нису се превише обазирали на инсинуације лидера радикала. Мада, нико никада тако експлицитно није „наслућивао“ догађаје у Србији. Чак ни изјаве сведока сарадника и записи са саслушања ухапшених криминалаца о сусретима и пренетим деловима разговора између Шешеља и вођа земунског клана нису узимани за озбиљно, или су једноставно одбачени због „предаје“ првог међу радикалима Трибуналу у Хагу.

О Шешељовој вези са припадницима земунског клана највише је говорио сведок сарадник Зоран Вукојевић Вук, чије је убиство према тврдњама недавно ухапшеног Сретка Калинића, организовао управо Лука Бојовић. Потпуно другу тежину сада добијају и тврдње Дејана Миленковића Багзија да је Шешељ, пре путовања у Схевенинген, поручио Душану Спасојевићу преко новинара Градише Катића да убије Гашу Кнежевића, тадашњег министра просвете - јер га је избацио са факултета!

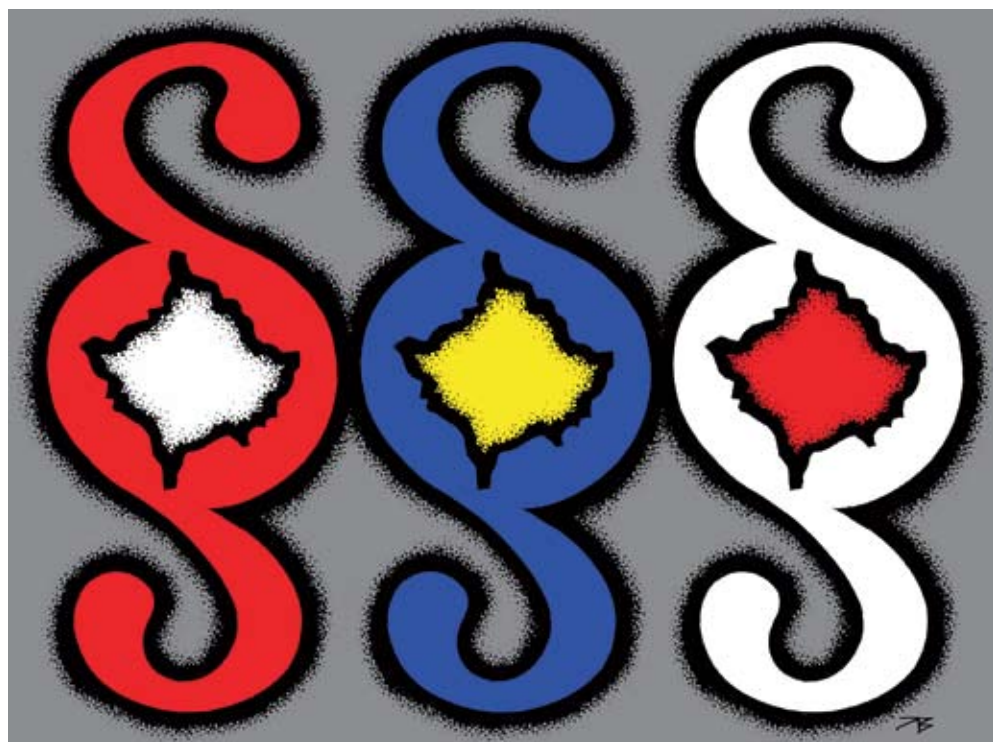
Не постоји ниједан припадник земунског или било ког другог криминалног клана који је Шешеља заобишао у свом исказу. Ту су и Чуме и Спасојевић, Легија, Симовићи, Багзи, Вукојевић... Одабрано друштво које је имало привилегију да их угошћава политичар од чијих је одлука зависило много тога обелодањеног, испоставља се све више, и доскора прилично нејасног у животу Србије.

Политичар који је претио пиштољем и таксистима и студентима, возио украдени џип чије порекло никада није утврђено, примао новац од криминалаца о чему су сведочили курири с ковертама... са циничним осмехом је „негирао“ да је издавао наређења за пребијање непријатеља. Када се осетио увређеним у ТВ студију Шешељ је свом телохранитељу Петру Панићу наредио да претуче адвоката Николу Баровића. „Издао је наређење Панићу да ме нападне, показавши руком на мене. Овај ме је тада напао“, тврдио је Баровић.

Колико је данас сврсисходно повезати догађаје и њихово тумачење, или пак најављивање, кроз речи и дела Војислава Шешеља? С обзиром на све што скрибоман међу политичарима просто вапи да се сазна о њему, вреди се вратити у прошлост. ▲

Кабинетски бој за Косово

Ко, због чега и чиме притиска Србију да не покреће нову расправу о статусу Косова и каква је могућа дипломатска стратегија Србије након одлуке МСП

ЈУТОСЛАВ ВЛАХОВИЋ

ДРАГАНА ПЕЈОВИЋ

Једна статусно неутрална резолуција прошла је у Савету Европе, а друга, статусно и те како одређена, усвојена је готово неприметно два дана касније у Одбору за спољну политику Европског парламента. У резолуцији о „могућностима чланства Косова“, од чланица ЕУ које нису признале Косово захтева се да допринесу јединственој политици „европске перспективе“ Косова, а од Србије се очекује „да буде прагматична и одблокира учешће Косова у међународним институцијама“. Само месец дана пре доношења необавезујуће пресуде Међународног суда правде о легалности једнострано проглашене независности Косова ова је резолуција још један у низу притисака на Србију да одустане од инсистирања на поновним преговорима о

статусу и да прихвати решење које називају „техничким преговорима“. Решење које би се завршило тако да Србија званично не призна независност, али да с Косовом о економским, граничним, правосудним и другим питањима успостави „добросудске односе“. Решење којем се Приштина нада.

Садржина ове резолуције, истина, у неписаној форми чула се последњих месеци са више утицајних страна, а дипломатска борба за Косово се толико захуктала да је кроз затворена врата кабинета избила у јавност. Британски амбасадор у Београду Стивен Вордсворт први пут је отворено казао да статус Косова и европске интеграције Србије нису два одвојена процеса, те да би инсистирање на преговорима о статусу, Србију одвело у ћорсокак. Вашингтон је већ одбацио поделу Косова као решење, али и било какве разго-

ДЕЈВИД ЧЕНДЛЕР, професор међународних односа на Универзитету Венсминстер

Изјаве у којима се каже да интеграције Србије и статус Косова нису одвојени процеси, иако се донедавно тврдило да признавање Косова није неопходно да би Србија постала чланица, за Дејвида Чендлера, професора међународних односа на британском Универзитету Венсминстер, доказ је притиска да Србија призна једнострано проглашену независност Косова.

- Али, ЕУ је подељена у вези са тим питањем и не жели да расправа о статусу утиче на њихов однос према Косову, па је мало вероватно и да ће ЕУ, као таква, наставити отворено да инсистира на томе да Србија призна.

Одбор за спољну политику је, такође, усвојио резолуцију о перспективама чланства Косова у којој се чланицама препоручује да поштују јединствену политику према Косову, а Србији да буде прагматична у том погледу. Али, јединствена политика не постоји. Шта се, заправо, очекује од Србије овом резолуцијом?

Страхујем да је Европској унији задовољство да ради на статусу Косова као на „изузетку“. Тако она неће дозволити да илегалност признавања Косова стане на пут њеној растућој контроли над западним Балканом. Упркос недостатку јасне политике у погледу статуса

Косова, ЕУ ће притискати Србију да се понаша баш као и ЕУ сама - да гура нелегалност ситуације под тепих. Што ће рећи, притискаће Србију да се убрзано понаша као да је Косово независно без формалног признавања од стране Србије.

Има ли Србија шансе да упркос снажном противљењу САД, издејствује нове преговоре о статусу?

Ова ситуација је најгора могућа и веома збуњујућа за сваку земљу која би се у њој нашла, јер, уопште, исмева међународне конвенције и онемогућава јасност политичке одговорности у односима ЕУ са западним Блуканом. А политичка одговорност је тема која је од виталног значаја за земље које, попут Србије, теже чланству у ЕУ.

воре о статусу. Америчка амбасадорка Мери Ворлик била је још отворенија казавши да Србија само губи време у интеграцијама док покушава да издејствује нове преговоре о статусу, а амерички званичник Џејмс Стајнберг поручио је да је „Косово независно и суверено и да се то неће променити“. Иако је очигледно да ни ЕУ нема јасну стратегију за решавање проблема Косова, чију независност пет држава чланица није признало, јасно је и да се води прави дипломатски рат у коме се притисак Америке повећава како на што више земаља да признају независност тако и на Србију да прихвати једино решење које и Приштина одобрава - разговоре о техничким питањима. У том дипломатском рату, Србија све снаге улаже на утицај преко Покрета несврстаних и Уједињених нација, у којима се узда да ће, у зависности од тога ко председава Саветом безбедности након мишљења МСП, успети да наметне расправу о новим статусним преговорима.

„Нисам сигуран да ЕУ уопште има било какав јединствен став о Косову,“ каже Предраг Симић, професор спољне политике на Факултету политичких наука. „Али да притисци постоје говори и самит у Сарајеву, на коме се нису појавили најважнији министри, није нам дата мапа пута, нити се ишта ново догодило од 2004. године. У овом тренутку, Србија нема стратегију за Косово, али нема ни ЕУ стратегију за западни Балкан и то у моменту када је регион постигао највећу консолидацију до сада.“

Игри „глувих телефона“ између Приштине и Београда не види се крај него се чини да се у њу интензивно укључује све више играча. Док Хашим Тачи из Приштине са сигурношћу објављује да је Грчка следећа земља која ће признати Косово, Борис Тадић гостујући у Истанбулу одговара на притиске тако што понавља да „Србија никада и ни под којим условима неће признати Косово“.

Симић, међутим, сматра да, било да је у договору са Америком или не, Хашијева најва представља само пробни балон за земље које су заокупљене сопственим проблемима у овом тренутку и представљају најлакшу мету за нове уцене. Он, ипак, не верује да ће до тога доћи, иако и сама Грчка има проблем са Америком, јер је лоби који се бори против њених интереса, најснажнији међу тамошњим лобјима.

Српској дипломатији су лобистичке агенције у Вашингтону, с друге стране, саветовале да преговоре о статусу не намеће пре одлуке МСП. А кад за мање од месец дана МСП буде саопштио мишљење, могућа су три даља пута од којих је само један повољан за Србију. Уколико би независност била проглашена

нелегалном, односно одлука стајала на српској страни, Вук Јеремић је најавио да би Србија у том случају инсистирала на новој расправи о статусу пред Саветом безбедности. Додуше, није рекао како, али претпоставља се да би тај план коме се Јеремић нада могао да се реализује само ако у том тренутку рецимо Либија, тренутно једна од несталних чланица које се бирају на две године, буде председавала Саветом безбедности. То је уједно и једини исход који би се у овој незавидној позицији Србије могао сматрати дипломатском победом.

„После одлука МСП која би била директно на страни Приштине, уследили би технички преговори којима се Србија противи, јер не види да су могући без задирања у питање статуса“, објашњава професор Симић. „И трећа могућност је да од МСП дође неутрално мишљење. Да се, на пример, каже да стање није легално, али је легитимно и оно може значити само подстицај контаката Београда и Приштине.“ Али, тај подстицај би, с обзиром на уцењивачки капацитет оних који су се и до сада борили за независност Косова, на крају Србију довео у исти ћорсокак.

У том случају, сматра Симић, Србији једино

преостаје да своју дипломатску борбу концентрише на оно на шта је и до сада - инсистирање на међународном праву, утицај кроз несврстане и УН, те на регионалну сарадњу. Кад смо код регионалне сарадње, у коју је Србија уложила онолико, ни никад бољи добросуседски односи нису спречили састанак албанског, црногорског и македонског председника са Фатмиром Сејдијуом у Призрену.

У покушајима да се разазна шта све чини Београд, а шта Приштина да свако на својој позицији што спремније дочека одлуку МСП, било је вести и о тајним преговорима између две завађене стране, као о новом плану, па и о новој резолуцији коју наводно спрема Вашингтон, а чије би се важење продужавало. Данијел Сервер, потпредседник Америчког института за мир, познавалац прилика унутар Беле куће и још бољи познавалац планова Приштине, каже за НИН да у Вашингтону нема новог плана нити Вашингтон има потребе за тим. „За танго је потребно двоје, као и за преговоре. Не мислим да ће се Приштина сложити са новим разговорима о статусу. Србија је учинила добру ствар у својој кампањи да блокира признавања. Али, заиста не видим шта је то ▶

добро донело за Србе на Косову или у Србији, па ни после одлуке МСП," каже Сервер.

„Крајем 18. века Британија није имала ништа боље расположење у погледу америчке независности него што Србија има у погледу Косова данас. Али Британци су то превазишли и открили да су специјални односи са САД од виталног значаја за њихову националну безбедност. Београду би можда више одговарало да прихвати суверенитет индиректно, тако што ће сигнализирати прихватање чланства Косова у Генералној скупштини УН. Али на један начин или други, мораће да се напредује у вези с питањем статуса уколико Србија жели да постане чланица ЕУ, која, узгред, захтева добросуседске односе са свим комшијама.“

Према Серверовом мишљењу све поруке које су стигле као притисак усмерен ка Србији, у последње време, значе само једно - да Србија мора да реши проблем Косова пре него што буде спремна да постане чланица ЕУ. „Заправо, немогуће је за Србију да чак и отпочне процес интеграција без да је почела да решава статус Косова, с обзиром на то да кандидатура мора бити јасна у погледу територије и граница. Оне 22 земље чланице које су признале Косово желеће то да реше на основама српског признавања Косова. Свака од њих има право вета на чланство Србије у ЕУ - јединствена политика није им ни неопходна. Оних пет држава које нису признале Косово, с друге старне, не могу учинити да Србија постане чланица ЕУ.“ У Серверовим речима, најжалост, има истине, а она се очитава већ на првим корацима у интеграцијама. Кад Србија не зна како да одговори на питање граница и броја становника у Упитнику Европске комисије, она га и не добије иако га је очекивала. Професор Симић сматра да је за Србију зато важно јачање у региону, али и да се потруди да питање Косова у причи о интеграцијама одложи на неко време и док се не јави бољи, позитивнији контекст. „Знате, у политици два и два често могу бити пет, ако се тако договоримо. Зато је важно покушавати да се та тема још не стави на дневни ред кад је реч о интеграцијама, упркос притисцима на Брисел да се и то учини. Ако ствар не можемо решити у једном контексту, променићемо контекст. Тако су Немци и Французи избегли тему која је изазвала три рата између ове две земље.“

У погледу ширења ЕУ, британска администрација, која снажно заговара разговоре о техничким питањима, и у претходном кругу инсистирала је на групном пријему земаља Варшавског пакта. Стога, пита се Марк Олмонд, професор модерне историје на Оксфорду и гостујући предавач у Анкари: ако се на Румунију и Бугарску сада гледа као на земље које су преурањено добиле пријем због

ПРИШТИНА: ОСУДЕ ЕУ ЗБОГ КРШЕЊА ЉУДСКИХ ПРАВА ОВДЕ НИКОГА НЕ БРИНУ

корупције, проблема са владавином права, може ли се Косово са присуством Еулкса заиста видети спремним за пријем у блиској будућности.

„Као што сте и сами рекли, будући да су неке земље у ЕУ одлучне да неће признати Косово, како ће се британска стратегија пријема наставити, ако Србија не попусти и призна Косово прва?“

Можда су потези из Брисела начин да се пријем „одложи“ док не буде јасно да је, како Енглези кажу, лопта у дубокој трави. Овог тренутка нема ни притиска да се пријем настави из америчке администрације, какав је био 2004. и 2007. године. „Позицију Приштине, међутим, чврсто држи и Турска чији се утицај, такође, не може занемарити, јер и сама све више тежи да се наметне као економски и политички важан играч у овом делу Европе. „Анкара не жели да и данас буде остављена по страни као 2007. године када су примљене земље за које је турска администрација сматрала да нису ништа боље квалификоване“, каже Олмонд.

Резолуција ЕП потенцијално је опасна за Србију најмање из два разлога. Један је да, иако не постоји јединствена политика ЕУ према Косову, она може бити аргумент да се пред Србију статус Косова стави као додатни услов. А други разлог је то што она избија једини реалан и чврст адут који Србија данас има - могућност да блокира учешће Косова

Месец дана пре пресуде МСП уследили су притисци да Србија одустане од инсистирања на поновним преговорима о статусу

у међународним институцијама пре свега у Генералној скупштини Уједињених нација.

Друга резолуција, она у Савету Европе, у којој се показује забринутост због стања људских права на Косову, потврдила је дезорјентисаност међународне заједнице у погледу јужне српске покрајине. Она се може сматрати неуспехом међународне заједнице у решавању питања Косова, а без обзира на то професор Симић сматра да се не може очекивати да САД промени своје мишљење. „Јер велике силе не би то биле да мењају своје мишљење“. Крајње песимистична резолуција о стању људских права остаје, међутим, на неутралном ставу према независности Косова. А српска делегација је сматра великим успехом, јер Савет Европе чине и оне земље које су признале једнострано проглашену независност. „Да се статусна неутралност угради у резолуцију било је питање од конкретне државног интереса и за то смо се изборили. Свака наша примедба у расправи пред комитетима је усвојена и ову ћемо резолуцију моћи да користимо у даљој дипломатској борби за КиМ“, каже Наташа Вучковић, представница српске делегације у Парламентарној скупштини Савета Европе.

Иако Србија није у потпуности спречила нова признавања Косова, успорила их је (од почетка 2010. године Косово је признало пет земаља). Још је само 69 од 192 земље чланице УН, подлегло притисцима далеко снажнијим од могућности српске дипломатије. На симболичкој равни могућности Србије у трци са временом и борби са гигантским противником, сликовито су дочаране када је и ФИФА, на чијем се сајту тренутно концентришу „информације од најважнијег значаја за планету“, дан након што је наша репрезентација испала са Светског првенства у фудбалу у свом билтену објавила карту Србије без Косова. Ни та изгубљена трка, међутим, није неважна како би се дало помислити. ■